

Ett års "avspänning"

Sedan sin tillkomst har den kommunistiska regimens utrikespolitik och utrikespropaganda växlat mellan hatfull aggressivitet och manövrer i fredens och avspänningens tecken. Det senaste skedet av vänlighet och koexistens har nu varat omkring ett år. Början gjordes inför det stora Genève-mötet i juli förra året, då världens främsta statsledare samlades för att "på högsta nivå" utreda och avveckla konflikterna. Med ryssarna som initiativtagare och ceremonimästare inleddes den leendets diplomati som sedan nått stadgan och precisionen av en klassisk ballett. Man talade om sin kärlek till freden och sin vilja att arbeta för den, skålade och åt middagar, fotograferades i mysande grupper; muntra upptåg varslade om Bulganins och Chrustjews kommande kringdansande i världen.

Av reella uppgörelser intet spår. I alla de stora frågor som togs upp blev resultatet lika negativt. Ryssarna vägrade att ta upp tanken på Tysklands återförening. De vägrade att avveckla sin internationella propaganda och att ge de fria staterna möjligheter till propaganda inom östblocket. De vägrade att positivt behandla Västerens nedrustningsförslag. Deras främsta fordran var att en kollektiv organisation skulle träda i stället för Atlantpakten; förslaget innebar att kommunistblocket, Ryssland med dess gördel av ockuperade och undertryckta stater, skulle bestå, medan demokratiernas försvarsorganisation skulle raseras. I den ryska pressen och i de ryska politikernas uttalanden vid hemkomsten framträdde redan tanken att Ryssland genom sitt älskvärda uppträdande gjort sitt för förtroendet och den lyckliga samlevnaden och att det nu var Västerens tur att visa god vilja. Denna skickliga förvriddning av läget, som söker pressa på Väster en tacksamhetsskuld att gäldas genom reella eftergifter, har sedan dess varit huvudlinjen i den ryska propaganda-diplomatin.

Det stora Genève-mötet hade hälsats och följts med högt spända förhoppningar inom alla demokratier; politiker och journalister, ivriga att tillgodose den egna publikens önskingar och att bereda vägen för eventuellt tänkbara uppgörelser, hade gjort sitt bästa för att se vackert och optimistiskt på läget, för att förgylla verkligheten. Mötets fiasko tycktes grusa dessa förhoppningar. Men man sökte och fann tröst i

tanken att statsledarnas konferens bara var en förberedelse till konkreta förhandlingar och att den vänliga stämningen och härskarnas förtroliga umgänge dock skapat en god atmosfär. Vid ett andra möte skulle utrikesministrarna skörda vad som sätts vid sommarens festliga samvaro.

Så kom detta andra möte, också i Genève, i oktober—november förra året. Misslyckandet var lika totalt som tidigare. Samma frågor togs upp, samma oförenlighet i ståndpunkterna fastslogs. På västsidan konstaterade man att intet för närvarande var att vinna på konferenser, att tills vidare situationen var oförändrad. Inom Ryssland utformades den nya propagandalinjen ytterligare. Det talades om en avspänning, som berodde på rysk vänlighet och ryskt tillmötesgående, och om en dess värre kvarblivande spänning, som berodde på de onda krafterna i Väster. Atlantpakten var en aggressiv och krigisk organisation, sades det; att kräva Tysklands återförening var att förbereda en imperialistisk attack mot Ryssland; att tala om frigörelsen av de tio stater som under och efter andra världskriget med sådan entusiasm sökt anslutning till Ryssland var ett brott mot den heliga principen om nationernas självbestämmanderätt. Det var tvärtom Västerens sak att med gengävor besvara de ryska gåvorna, den ryska vänligheten; i första rummet måste Atlantpakten likvideras.

Tiden efter detta andra Genève-möte, drygt ett halvår, har varit resornas tid. Dessa resor, direkt eller indirekt tillkomna på ryskt initiativ, gäller, förklarar det, inte förhandlingar, utan avser att höja stämningen, att göra världens statsledare till goda vänner. Det ryska härskarparet, ömsevis gemytligt och våldsamt, glammande och oberäkneligt, har förmått att ensamma bilda ett slags planetarisk cirkus. De har, vilket är en prestation, trots sitt avskyvärda förflutna lyckats ge ett skimmer av spontanitet och fest åt sin framfart, och de har fått något av samma makabra popularitet som Göring förr i världen; kombinationen av tyrann och clown har verkat lockande. Mera oroligt och försiktigt har Västerens statsledare infunnit sig i Moskva: Adenauer, de nordiska statsministrarna, nu senast fransmännen.

Tonen vid de många mötena har varit vänlig, stundom hjärtlig. Man har talat om fred och avspänning, om hur bra det är att lära känna varann, hur

motståndarna vinner vid närmare bekantskap. Politiska avgöranden har inte träffats; ibland har det försäkrats att politiska frågor knappast blivit berörda. I Västerens inställning till resetraffiken märks, utom de obligatoriska och officiella älskvärheterna, nyanser av mistro och optimism. Man anser att resorna är meningslösa eller att de närmast tjänar den ryska propagandan eller att de i alla fall innebär ett närmande som kan förbereda en "äkta" avspänning. Ryssarnas hållning är enhetlig såtillvida som alla säger samma sak som diktatorerna, men en tydlig växling mellan skilda attityder framträder. Vid sidan av avspänningspropagandan görs uttalan-

den som är fientliga mot Väster eller genom sin blandning av vänlighet och fientlighet tydligt avser att framkalla splittring; de viktigaste exemplen är Chrustjews och Bulganins utfall i Indien och Burma, deras angrepp på Englands labourledare efter den beryktade middagen samt hyllningen till araberna vid det franska besöket. Försonlighet, förtal och öppna angrepp blandas likaväl som i den till det egna folket riktade propagandan.

Hur har realpolitiken varit under detta de misslyckade konferensernas och de glada resornas år? Vart syftar den ryska politiken? Hur svarar Väster och hur skall den svara under en nära framtid?